

L' ART DEL PAGÈS

PERIÒDICH QUINZENAL

DESTINAT A LA PROPAGANDA

D' AGRICULTURA PRACTICA

FUNDAT Y DIRIGIT PEL PÉRIT AGRONOMO D. FRANCISCO X. TOBELLA Y ARGILA.

TOMO 1.er

1877

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ:

IMPRENTA DE «LA RENAIXENSA»

PORTA-FERRISSA, 18, BAIXOS

BARCELONA

Ayuntamiento de Madrid

ART DEL PAGES

PERMISO DE PUBLICACION

DE LA ACADEMIA DE LA LENGUA

DE LA ACADEMIA DE LA LENGUA

DE LA ACADEMIA DE LA LENGUA

1877

NOMS DELS AUTORS QU' HAN PUBLICAT TREBALLS.

- D. Francisco Gelabert, cultivador.
» Joseph Vergés y Almar, hisendat.
» Ricard Ginebreda y Riera, agricultor.
» Juliá Cadafalch y Barata, † agricultor.
» Lluís Molet, hisendat.
» Joseph M.ª de Prat, id.
» Joan Sardá, advocat.
» Joseph Ginesta, exportador de fruyts.
» Ramon M.ª Catá de la Torre, hisendat-agricultor.
» Manel Gispert, enginyer-industrial.
» Pere Andreu y Sisa, mestre d' obras.
» Pere Joseph Yaner, advocat.
» Anton Maymó, périt-tassador de terras.
» Emili Coca y Collado, escriptor.
» Joseph Fiter é Inglés, escriptor.
» Pere Santaló, metje.
» Francisco Maspons y Labrós, advocat.
» Joseph M.ª Valeta y Castelló, apotecari.
» Teodoro Creus, agricultor.
» Félix Solá, périt agrónomo.
» Andreu Homs, agricultor.
» Ramon Arabia y Solanas, escriptor.
» Joaquim de Negre y Cases, notari.
» Francisco X. Tobella y Argila.

PSEUDONIMS.

Un fadrí extern.—Un noy de sa casa.—Un pagés del plá del Llobregat.
—L' hereu G.

EXPOSICIÓN DE LOS TRABAJOS

El Excmo. Sr. D. Juan de Dios, Presidente de la Comisión de Fomento, en nombre de la misma, da cuenta al Excmo. Sr. D. Juan de Dios, Presidente de la Comisión de Fomento, de los trabajos que se han realizado en el presente año, y de los resultados que se han obtenido. En consecuencia, el Excmo. Sr. D. Juan de Dios, Presidente de la Comisión de Fomento, propone al Excmo. Sr. D. Juan de Dios, Presidente de la Comisión de Fomento, que se acuerde lo siguiente:

1. Que se acuerde la creación de una Comisión de Fomento, con el fin de estudiar y proponer las medidas que sean necesarias para el desarrollo de la agricultura y la ganadería en esta provincia.

2. Que se acuerde la creación de una Comisión de Fomento, con el fin de estudiar y proponer las medidas que sean necesarias para el desarrollo de la agricultura y la ganadería en esta provincia.

3. Que se acuerde la creación de una Comisión de Fomento, con el fin de estudiar y proponer las medidas que sean necesarias para el desarrollo de la agricultura y la ganadería en esta provincia.

4. Que se acuerde la creación de una Comisión de Fomento, con el fin de estudiar y proponer las medidas que sean necesarias para el desarrollo de la agricultura y la ganadería en esta provincia.

5. Que se acuerde la creación de una Comisión de Fomento, con el fin de estudiar y proponer las medidas que sean necesarias para el desarrollo de la agricultura y la ganadería en esta provincia.

6. Que se acuerde la creación de una Comisión de Fomento, con el fin de estudiar y proponer las medidas que sean necesarias para el desarrollo de la agricultura y la ganadería en esta provincia.

7. Que se acuerde la creación de una Comisión de Fomento, con el fin de estudiar y proponer las medidas que sean necesarias para el desarrollo de la agricultura y la ganadería en esta provincia.

8. Que se acuerde la creación de una Comisión de Fomento, con el fin de estudiar y proponer las medidas que sean necesarias para el desarrollo de la agricultura y la ganadería en esta provincia.

9. Que se acuerde la creación de una Comisión de Fomento, con el fin de estudiar y proponer las medidas que sean necesarias para el desarrollo de la agricultura y la ganadería en esta provincia.

10. Que se acuerde la creación de una Comisión de Fomento, con el fin de estudiar y proponer las medidas que sean necesarias para el desarrollo de la agricultura y la ganadería en esta provincia.

PROPOSICIONES

La Comisión de Fomento, en su sesión de 1.º de Mayo de 1900, acordó lo siguiente:

1. Que se acuerde la creación de una Comisión de Fomento, con el fin de estudiar y proponer las medidas que sean necesarias para el desarrollo de la agricultura y la ganadería en esta provincia.

2. Que se acuerde la creación de una Comisión de Fomento, con el fin de estudiar y proponer las medidas que sean necesarias para el desarrollo de la agricultura y la ganadería en esta provincia.

3. Que se acuerde la creación de una Comisión de Fomento, con el fin de estudiar y proponer las medidas que sean necesarias para el desarrollo de la agricultura y la ganadería en esta provincia.

4. Que se acuerde la creación de una Comisión de Fomento, con el fin de estudiar y proponer las medidas que sean necesarias para el desarrollo de la agricultura y la ganadería en esta provincia.

5. Que se acuerde la creación de una Comisión de Fomento, con el fin de estudiar y proponer las medidas que sean necesarias para el desarrollo de la agricultura y la ganadería en esta provincia.

6. Que se acuerde la creación de una Comisión de Fomento, con el fin de estudiar y proponer las medidas que sean necesarias para el desarrollo de la agricultura y la ganadería en esta provincia.

7. Que se acuerde la creación de una Comisión de Fomento, con el fin de estudiar y proponer las medidas que sean necesarias para el desarrollo de la agricultura y la ganadería en esta provincia.

8. Que se acuerde la creación de una Comisión de Fomento, con el fin de estudiar y proponer las medidas que sean necesarias para el desarrollo de la agricultura y la ganadería en esta provincia.

9. Que se acuerde la creación de una Comisión de Fomento, con el fin de estudiar y proponer las medidas que sean necesarias para el desarrollo de la agricultura y la ganadería en esta provincia.

10. Que se acuerde la creación de una Comisión de Fomento, con el fin de estudiar y proponer las medidas que sean necesarias para el desarrollo de la agricultura y la ganadería en esta provincia.

ALS PAGESOS.

Aixís com pel nom d'aquesta publicació podeu venir en coneixement de son objecte y de las ideas qu'apoyará; aixís també, per sa baratura reconeixereu el fi qu'está cridada á desempenyar.

Feya molt temps que l'idea's madurava en el caliu de nostre pensament, abrigada sota 'l mantell del bon éxit, veyent que la necessitat hi obligava; mes avuy, vensuts ja tots los entrebanchs, doném comens, contant ab l'ajuda de tothom, á la tasca que 'ns hem imposat, pera portarla á cap, ab lo millor zel, ja que no ab lo bon acert que desitjariam, al menos ab la constancia del que treballa ab fé verdadera.

Sent fills del camp, lo mateix que vosaltres, y honrant-nos ab que 'ls nostres pares y avis cubrescan sa testa y

abriguin son front ab la típica *barretina*, venim á dirvos lo que molts potser sápigau, parlantvos ab vostre llenguatge qu' es lo mateix dels de qui ho aprengueren; tan sols ab l' objecte de mantení 'ls llasos de germanó entre 'ls que deuen tenir sempre la mateixa unitat de miras, es á dir: lo progrés *moral y material* dins del vostre art, practicat ab la fé de nostres antepassats.

No hi ha ningú, per poch que sápigas escriure, que no puga remetre una noticia ó altre referent á un assumpto qualsevol de pagés, pera que, á semblansa de las formigas, pugám tenir un recó de reserva pel pitjor temps, ja qu' hem de fer com las abellas que pera produhir dolsas brescas han d' anar xuclant lo néctar de las flors que troban en son entorn; nosaltres, ab las diferents noticias comunicadas pels uns á 'ls altres, vingam á ser lo mirall de nostre renaixement agrícola, ja que no es altre 'l fi que 's proposa

LA REDACCIÓ.

¿L' OPERACIÓ DELS VALLS OBERTS

PERA ADOBAR LAS VINYAS S' EFECTUA SEMPRE SEGONS LA NECESSITAT QU' ELLAS RECLAMAN?

Are qu' estém de plé á l' época d' efectuar dita operació, 'ns ha impulsat á manifestar algun apuntes sobre aquest procediment.

L' operació dels valls oberts pera adobar las vinyas, es una práctica qu' está en us de molts anys en la major part de las provincias catalanas, y sempre ab resultats molt satisfactoris per part del agricultor que á tals operacions se dedica. Are bé, dita práctica fa molts anys

la veyem operar y casi sempre ab l' intenció, per part del que la practica ó fá practicar, de facilitar adob y conreu á la vinya. No's pot negar que dita intenció sia rahonable, pero no 's pot negar menos, que dita práctica per l' alsat preu á qu' están los jornals, espanta á tot agricultor efectuarla. Aixó mateix ha sigut lo motiu de fernos reflexionar sobre las necessitats y utilitat qu' als mateixos correspon.

Are bé, la vinya pot sentirse en la necessitat de que se l' adobi; de que se l' adobi y conresi; y de que se l' adobi, conresi y rejuvenesca, aixó es: la primera ó siga la que sols sentirá la necessitat de que se l' adobi, será la vinya que després de poch's anys de plantada en un terreno fluix y per la falta d' elements se l' hi veu degenerar sa vegetació y son consecuent fruyt. La segona ó siga la que sentirá la necessitat de que se l' adobi y conresi á la vegada, será la vinya que també després d' alguns anys de plantada en terreno fort l' hi succeheix lo qu' á la primera. Y finalment, la tercera, ó siga la vinya que sent la necessitat de que se l' adobi, conresi y rejuvenesca, será la vinya que plantada en un terreno siga ó no fluix ó permeable, que continga ó no elements vitals, á la volta de molts anys sofreix son consecuent raquitisme. Donchs, si la vinya sent necessitats ab sentit variat ¿per qué sols acudim á satisferla concretantnos ab un sol procediment, á voltas en perjudici dels nostres propis interessos?

Es totalment indispensable sempre que la vinya per son raquitisme 'ns demana auxili, estudiar molt detingudament cual de las tres causas ja referidas son lo motiu de sa decadencia y allavors reparar acertadament las necessitats qu' ella reclama. Havem dit ja anteriorment:

la vinya que sols sentirá la necessitat de que se l' adobi, será la que després de pochs anys de plantada en un terren permeable en tots sentits, per la falta d' elements se l' hi veu dejenerar sa vegetació y son consegüent fruyt. Trobantse la vinya en aquest estat ¿havém d' acudir als valls oberts per adobarla, sent aixís qu' avuy dia tenim la facilitat de trobar adobs de poch volum y provehits dels elements necessaris per adobarla en las fábricas establertas, quals resultats satisfactoris los confirman varios ensaigs comparatius qu' havém tingut á be practicar? No: perque en la vinya de que venim ocupantnos basta obrir un regueró ó vall d' un decímetro de profunditat (poch mes de mitg pam) per quatre d' ample (poch mes de dos pams) escampar l' adob per tota la extensió de l' obertura, barrejar dit adob ab la terra ab l' ausili d' una cava de dos decímetros de fondaria (poch mes d' un pam); y finalment torná 'l á tapar ab la primera terra qu' á un y altre costat deu haberse colocat al fer l' obertura, y 's compendrá que d' aquest modo evitarem un incomparable número de jornals, com resultaria si en lloch de lo dit s' obrís un vall de tres pams de fondo per dos y mitg d' ample. D' aquesta manera la vinya no 's ressent de la suspensió vital, deixantli intactas sas joves arrels, y per últim no s' exposa á sufrir tant si en lloch de feixos de vegetals y fems mes ó menos sechs y faltats de molt en elements per la mateixa, se fa ús dels referits adobs.

Referintnos á la vinya que pot sentirse ab la necessitat que se l' adobi y conresi á la vegada y qu' aquesta será la que després d' alguns anys de plantada en un terren compacte ó fort l' hi succeheix lo que á la anterior, ¿deurem en aquesta acudir á son auxili pel mateix procediment que la primera? Tampoch. A aquesta la falta de po-

ros ó esponjositat naturals, té las arrels en una situació crítica per la falta de expansió, de manera que de poch li serveix qu' en lo terreno d' aprop estigui compost d' elements propis per son consecuent desenrotllament si 's veu privada per la duresa del terreno, de recorrel y apropiarse de sos elements. D' aquesta dirém ¿no seria racional al temps de operar los valls oberts (que trovantse com havem dit el subsol, son indispensables) fer un anàlisis del terreno á fi de que ja acudint al suprem esforç de tal operació siga del tot profitosa, qual anàlisis ens donará á coneixe si tenim molta ó molt poca necessitat d' adob y quina calitat? en quant á la carencia de poros basta intermediar cossos vegetals lo mes possible en estat natural á fi de que al descompondres suministrin á la vinya sos elements, y despres de descompostos deixin sos respectius buyts, quals agents facilitan camí lliure á la expansió de las arrels y dipòsit d' aigua per la sua nutrició ó creixensa. Havem dit també que la vinya pot sentirse ab la necessitat de que se l' adobi, que se la conresi y rejuvenesca, y per aixó una de las ventatges que l' operació dels valls oberts reporta, es sens dupte la que s' efectua en las vinyas antigues y lo que mes nos ha fet reflexionar ha sigut lo següent: Diuhen los Fisiolechs que las brancas se desenrotllan ab uniformitat ab las arrels, donchs ¿qué es lo que podriam ocasionar á un vegetal que com lo cep se li suprimis anualment casi completament las brancas? sens dupte la poca vida que en los mateixos s' observa, cuant ja may se l' hi han operat valls, siga una de las causas, no sent precisament el vall lo que la rejuveneix y l' hi dona mes vida; sino qu' al mateix temps que 's fa lo vall se troban al pas la major part de sas arrels vivas que sofreixen una verdadera

poda qu' es equivalent á una relació mes ó menos uniforme ab las brancas, donant per resultat una vida mes duradera, puig creyem que la causa de morir moltes de ellas dependeix de la falta de relació y uniformitat que 'l modo que tenim de podarlas nos acarrea. Veyentnos posehits d' aqueixa creencia no havem posat reparo en manifestar-la esperant de las personas que son mes competents en la materia, farán detingudas observacions prácticas, quals resultats podrian ser sempre ventajosos á la clase agricultora.

FRANCISCO GELABERT

cultivador.

EN MILLORAR LO FEMS ESTA LA GANANCIA.

Lo progrès agrícola d' una nació, d' una comarca ó d' una pagesía, es notablement marcat per la quantitat de fems ó sia adobs aplicats al cultiu de las terras.

Si la quantitat d' ells es corresponent á la seva qualitat, llavors lo progrès agrícola es més senyalat.

En quant á la quantitat no hi ha perquè dir rés de sa importancia, puig qué 'n la conciencia de tothom es ja, que com més se fema la terra, més dona; pero si respecte á la qualitat ó sia la necessitat de millorarlos per fi de traure millors y més abundants cullitas.

Lo fems per la seva composició química conté totas las sustancias que las plantas esquilman de la terra y part dels fems comuns qu' usa lo pagés, pero no las conté en la proporció necessaria á la completa creixensa de las plantas en cultiu, á menos de fer una gran femada, y en est cas no sols deixa d' adobarse molta terra de la que ho necessita y també se perjudican las plantas, en cas, per semblant excés.

La quantitat component la materia vegetal dels fems es excesiva, per lo que ab la mitat bastaria, ó sia ab la mitat del fems qué 's donan á una hectárea per exemple, se podrian abonar des hectáreas, sempre que se millore la seva qualitat.

Per altra part falta en lo fems la deguda proporció de azoe y sustancias minerals.

Deixem apart lo primer y fixem la nostra atenció sols en las sustancias minerals com medi de millorar la calitat d' un modo fácil y practicable per tots cuants al cultiu de las terras s' ocupan.

Consisteix sols en barrejar ab lo fems una quantitat de cendras en la proporció de 1 y $\frac{1}{2}$ quintars per cada 100 de fems ó per cada 5 carretadas, ó millor dit 1 $\frac{1}{2}$ quintar de cendras per la dita quantitat de fems.

Las cendras contenen precisament moltes de las sustancias minerals que los cultius per son afanyós creixent necessitan y encara que siga ab variada proporció segons l' origen de las cendras, que no es més, com tot-hom sab, que las materias minerals que la vegetació ha estret de la terra, no per aixó deu ferse un calcul matemátich per la seva aplicació, antes bé en la práctica agrícola, per ara y tant, mentres se donia compliment, encara que sia á bulto ó á vell ull, als principis establerts per la ciencia y corroborats per la práctica, es lo que basta per tot pagés que no sab fer semblants càlculs y encara que sapia ferlos no deu trencarse 'l cervell en l' estat en que avuy dia tenim nostres cultius y 'ls medis d' impulsarlos á una gran perfecció.

Aquesta operació tot pagés deu practicarla, máxime quant las cendras se compran á baix preu ó se poden recullir *gratis* de certs establiments industrials que las llensan, y per complirla ab zel constant, veureu los vostres camps com cuberts de toyas y los vostres graners colmats de richs presents.

Pero 's dirá que sols per la anyadidura de cendras als fems no serán estos millorats, tota vegada qu' hi faltarà en ells l' azoe, principal element de la vida de las plantas. Si ara pogués detenirme en discutir est punt, que no podré, per qué nesesitaria llarch espay y no 'l tinch, probaria ab la autoritat de bons mestres qu' han recullit los fets de sa propia experimentació, com lo sol ó terra en cultiu en virtut de las materias que conté y se li aportan, es una veu constant pero de curs pausat d' azoe per profit dels cossos que 'n ell creixen y fructifícan.

En eixa sola operació d' un resultat práctic inmedial consisteix la millora dels fems y per consegüent la ganancia del pagés, la que recomano á la consideració de tots aquells que de la terra viuhén y en ella fundan sa posició y sa riquesa.

JOSEPH VERGES Y ALMAR,
Hisendat.

PRESERVATIU CONTRA LA GELADA DE LAS VINYAS.

Pera preservar las vinyas dels efectes de las geladas primerencas s' han proposat varios medis, dels quals dirém los quins ens semblin mes práctichs. S' han empleat canóns d' una terra cuyta espressament, en los quals s' hi fica 'l llarch sarment deixat sobre del cep; el pes dels canóns l' aguanta ajegut damunt la terra, y ab qualsevol brossa 's tapa 'l cap. Aquest pro-

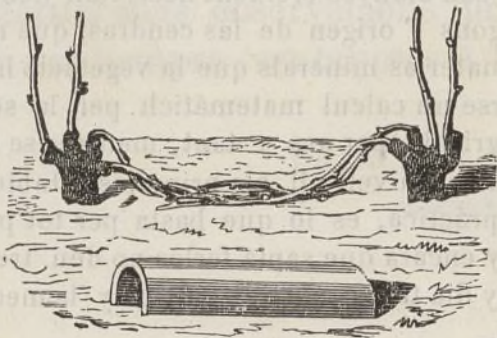

Fig. 1.—Aparato pels ceps de poda baixa disposat à ser colocat.

cediment tan senzil ha donat sempre bons resultats. En los punts ahont l' usan, ho fan de la manera següent: del primer al 15 de mars s' escapsa, després s' hi dona á la vinya 'l primer conreu, y s' hi colocan los canóns. La vinya no reb pas cap mes treball fins lo mes de Maig. En aquesta época si la vinya ha suferit una glassada, s' alsa 'l canó de la terra y 's salva una part de la cullita. Si la vinya no ha pas estat glasada y no 's vol pas conservar al llarch sarment, se 'l talla á ras del cep.

Fig. 2.—Aparato posat.

L' altre medi que s' emplea també ab bon éczit, y pot ser mes barato, consisteix senzillament en una mena de teulas de terra

cuyta que tenen la forma d'una canal al revés y la llargada qu' es vulga, segons l' amplada á qu' estigan plantats los ceps en la vinya. La colocació es senzilla y fácil; se fa com se vol, però 'l millor temps es l' época de la poda. Anem á veurer com se practica aquest sistema degut á M. Desforges: «El vinyater dona 'l primer conreu, pera no desordenar ó soterrar las canals

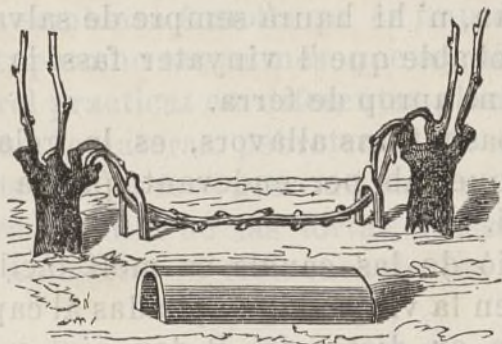

Fig. 3.—Aparato pels ceps de poda alta disposat á ser colocat.

removent la terra, després podant cada cep, hi deixa, com cuan se volen fer capficats, un ó dos brins sencers, los ajau en terra (fig. 1) y baixa dessobre un ó dos brins d' un cep vehí, 'ls lliga uns ab altres, si es cuydadós; després cubreix aquests brins ab la canal (fig. 2), y aixó sens cap temor si 's fa la colocació sobre dels brins sense rebrots.

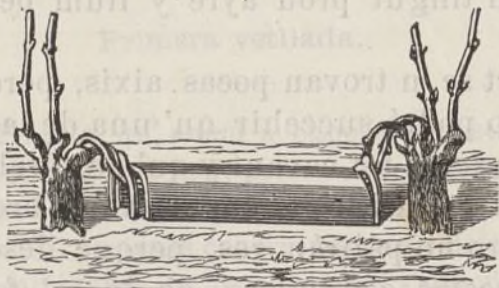

Fig. 4.—Aparato posat,

«Si al contrari, lo vinyater no vol donar el primer conreu fins després de la poda, deurá deixá 'ls brins de precaució lliures, no ajayentlos ni posanthi la canal sino cuan donará 'l conreu.

«L' una y l' altre manera son bonas per no perdre pas el temps. Al vinyater tocará escullir la que li semblará mes apropiat.

«Pels ceps de poda alta (fig. 3 y 4), será precís mes cuidado

que pels ceps baixos, el doblech serà mes entretingut; y 'ls primers borrons no podran pas deixar d' espatllarse, perque moltes ocasions tindran que subjéctars' ab unas forquetas de qualsevol classe de fusta.

«Per altre part aixó no deu pas preocuparnos, perque n' hi haurà sempre molts de salvats; així com cuan los del cap d' avall se glassarán, n' hi haurà sempre de salvats sota la canal, y mes tart es probable que 'l vinyater fassi la poda de manera que tinga 'ls brins aprop de terra.

«Si no ho ha pas fet fins allavors, es la gelada solament qui l' ha privat, perque sab per endevant que la poda mes baixa dona mes bon vi.

«La distribució de las canals es molt fácil, perque poden sempre quedar en la vinya, siga apiladas al cap de cada rengla, siga de distancia en distancia. Poden així mateix romprese tot tombantlas, si be no gayres, però encara 'ls trossos ens farán servey; puig qu' alguna vegada es precis cubrir los brins que no podrian serho enterament desseguida per l' allunyament de dos ceps. Disposadas aixís las canals, tothom pot colocarlas en un instant.

«Una vegada arribat lo temps d' alsarlas, no 'ns te de preocupar si se veuhen, sota algunas fullas una mica grogas, puig qu' haurán tingut prou ayre y llum pera soportar el sol fort.

«Per altre part se 'n trovan pocas aixís, perque generalment son verdas, pero podrá succehir qu' una de las canals hagi estat recuberta de terra tot cavant y qu' hagi rebut menos ayre y claror que las altres. Hi trobarém allavoras brots mes tendres y menos verts, pero no patirán res, perque descuberts al últim de Maig en aquestas condicions, ab lo sol fort; las fullas no haurán pas suferit, y alguns dias després no 's distingirán de las vehinas, y 'ls rahims, sens excepció, s' haurán madurat á temps y haurán sigut tan bonichs com los altres.»

Si 's calcula que 'l preu de compra d' aquestas teulas, pera las gran estensions, no arriba pas á 60 pessetas el miler, ó siga dos maravedissos per cep. Aivó faria, á rahó de cinch mil ceps mojada, un gasto de 300 pesetas. Aquest preu es bastant alsat, pero es just fer notar que las teulas podran servir molt temps,

y qu' el gasto primer no deu pas carregarse sobre una sola cullita.

Pera garantir tot el cep, s' han proposat uns abrichs, igualment de terra cuyta com els anterior, pero enterament rodons que voltin els ceps, y que se 'ls puga subjectar per dintre ó per fora ab una estaca, á fi de que no 's pugan remoure.

A primera vista semblará á molts qu' es impracticable 'l procediment exposat; pero no tenen mes que seguir alguna horta catalana per veurel practicat en diferentas plantas, y entre altres las carbasseras, tomateras, pebroteras, etc. per convencers dels bons resultats y de la seva gran utilitat, no sols pera preservar á las tendras plantas de las fortas glassadas d' hivern, si que també per aumentar la creixensa de las qu' están á son amparo.

TRADUHIT Y AUMENTAT PER

F. T.

VETLLADAS D' IVERN

Ó SIGAN

CONVERSAS HORTICOLAS A LA VORA DEL FOCH.

Primera vetllada.

Las conversas de l' horta, qu' anem á exposar a nostres lectors, tenian lloch en la propia casa de D. Miquel, persona de molt caracter y de molts coneixements científich-práctichs, qu' habia fet sos estudis en una escola d' Agricultura, adquirint bastants coneixements de física, química, é historia natural, que 'l facilitaren en los adelantos y descubriments que habia fet l' Agricultura.

Acostumava ab dos ó tres amichs seus, passar las vetlladas d' ivern aprop de la llar, entretenintse á jugar á cartas ó al dominó, mentres sa muller y sas fillas s' ocupavan en las feynas propias de son estat.

D. Miquel com habem dit era persona il·lustrada e intel·ligent en materia agrícola, estaba suscrit á varias publicacions científich-agrícolas. Un jorn, donava compte als seus amichs d' una nova que habia llegit «en la Revista d' Agricultura, y s' entussiasmaren tant que li suplicaren els espliqués alguns dels coneixements que ell posehia.

No fou inútil la proposta, puix que al cap d' alguns dias, maná D. Miquel que retiressen las cartas y el dominó fins á nova ordre, dihéntloshi lo següent:

—Amichs meus, conforme á la petició que 'm fereu temps atras de que aprofitessem las horas que perdem aquí, escoltant l' espetech de la llenya que crema, lo vent que xiula per la ximeneya y al través de las esclexas de las finestras, y conversant sobre cosas que no 'ns reportan cap utilitat, ocupemnos en alguna cosa referent á l' art del pagés.

Las vetlladas son prou llargas, pera que pugam tractar de aquesta materia, y crech que traurem mes profit d' aixó que no matant, com sol dirse, las horas en va.

—Jo, digué 'n Joan Anton, desitjaria que s' parlés un poch de las hortalissas y son cultiu, puig que son molt pochs los que s' ocupan de aquesta materia tant important pera l' economia doméstica.

—En quant á nosaltres diguérem—l'Isidro, Felip y Josep, som desde ara del parer d' En Joan Anton.

Per ma part, respongué D. Miquel, me proposo donchs donarvos uns petits coneixemens, al meu modo d' enténdre, sobre lo que demanáu, esplícantvos el perque de lo que nosaltres fem per la práctica.

En aquestas vetlladas, desitjo donchs fervos coneixer aqueix ram de l' agricultura qu' abarca infinits puns de vista, puix que segons l' objecte que 's proposa 'l pagés en lo cultiu de l' horta vá compresa l' utilitat ó lo plaer, la economia ó el luxo, la explotació ó l' adorno, puix los fruits que adornan nostras taulas y afalagan nostre paladar, las llegums y verduras de totas menas empleadas diariament per nostre alimentació y fins los variats aromas que s' usan en las confeccions tot ell va comprés en lo cultiu de las hortas.

Matheu de Dombasle, home intel·ligent en l' art de la terra deya que no hi ha res que contribueixi mes al benestar de las familias y á la conservació de la salut en totas las masías, que l' abundancia de llegums que 's facil procurar-se en tot lo curs del any: y 'l gasto que ocasiona aquesta producció, es tant reduit, que un hort ben atés pot produhir tal quantitat de materias alimenticias, que pot ser considerat tan útil y tant profitós baix l' aspecte de la economia doméstica, com favorable al desenrotllament de la salud y del benestar entre 'ls homens que 's consagran al conreu de la terra.

—Assentat aixó donarem principi á nostra tasca, comensant primer pera fervos entendre lo que es una horta; advertinvos avans, que si no me compreneu ja podeu interrompre qu' allavoras posaré per ma part tots los medis pera férvosho comprendre.

—Avant donchs, y atenció, digué En Joan Anton.

L' *horticultura* com ho diu lo seu mateix nom es la part de l' agri-

cultura que tracta del cultiu de las hortalas. Per entendre bé aquesta definició y completarla, nessesitem sebrer lo que es una horta. *Horta* es cert tros de terreno generalment de poca estensió destinat pera la producció d' hortalissas y llegums verdas ó secas, pera lo consum doméstich y per la venda diaria.

Los productes de l' horta son vegetals herbáceos que 's consumeixen crusos ó cuyts, comprenent las *arrels*, *tronchs*, *fullas* y *fruits*.

S' anomena *hort*, ó *jardí fruyter* á la porció de terreno, tancat per tapias, reservat sols per lo cultiu dels arbres fruiters. Tals son los principals que adornan nostras taulas y afalagan nostra vista y paladar per lo rich colorit y assombrosa varietat de formas que 'ns presentan, las pereras, pomeras, tarongers, presseguers, mangraners, figueras, ginjolers, pruners, ametllers, etc.

Del hort prometo parlarvos algun dia, limitantme per ara á l' horta que com he dit está destinada esclusivament al cultiu de las hortalissas, verduras y llegums.

—Per lo que veig D. Miquel interrompí Isidro, no es lo mateix una horta que un hort; y me agrada saberho porque jo haguera opinat sempre qu' era lo mateix cayent en un engany.

—Amich meu, los autors sempre han anat discordes en la classificació de l' horticultura essent aixís qu' han compres en ella 'ls arbres y arbrets ja fruiters y d' hermosteig ó paissatge y las flors. La rama de l' agricultura que compren lo cultiu dels arbres y arbustos en general, s' anomena arboricultura ó cultiu dels arbres y 'l que s' ocupa de las flors, *floricultura*, *jardineria* ó *conreu dels jardins*.

La classificació que sembla mes acertada en resúmen es la següent: *horta*, camp destinat exclusivament per lo cultiu de las hortalissas; *hort*, destinat únicament al dels arbres y arbustos *fruyters*; y *jardí* á cual us están destinats los arbres y arbustos d' adorno y las flors.

—Mé agrada molt aquesta classificació diguè En Felip, per lo senzilla que es.

—En lo conreu del horta, continuá D. Miquel, poden distingirse, lo conreu *natural* y el *artificial* forsat ó de luxo.

Lo conreu natural es lo que té per objecte fer produir al terreno los elements necessaris pera lo consum, en las épocas del any en que las plantas los donarían per sí mateixas, si creixessen en son país natal, y sens que la má del home accelerés sa vegetació natural. Dehuen considerarse com perteneixent al cultiu natural, per exemple, las patatas, monjetas, cols, naps y altres vegetals analechs que creixen y maduran al aire lliure, sens altre treball por part del home que el empleat en sa plantació.

El cultiu artificial, forsat ó de luxo es aquell que pera sa vegetació ne-

cessitan las plantas no apropiadas á certs climas, que 'l home disposant dels medis necessaris per aumentar ó disminuir la temperatura tant com desitja, *avansi* ó *retrasi* la vegetació de las plantas pera que donga sos productos fora d'estació.

Per exemple los vegetals que 's cultivan en invernacles y quedonan sos productos avans ó despres que 'ls han dat los qu' han estat somesos al cultiu natural.

—¿Y qué son invernacles? preguntá En Felip.

—Son certs llochs cuberts y abrigats artificialment pera defensar á las plantas de la impressió del fret; los quals s' emplean per' activar lo desenrotllo de las plantas, ja siga per lo calor després per las materias fermentecibles, tals com los fems, las fullas, la molsa y altres cossos sobre 'ls que 's col-locan mes ó menys directament las plantas; ja siga empleant lo fum tancat en tubos, ó bé escalfant los invernacles per médi dels calorigichs ó estufas; ja servintse del vapor lliure ó comprimit; y altres dels varios procediments que s' emplean pera l' augment de l' escalfor.

Lo cultiu artificial per molt costós que n' es, lo passarem per alt en nostras conversas, prescindint de lo enginyós y raro ó estrany al clima, per l' útil y verdaderament económich qu' escepcionalment admet l' exó-tich y de pur lúxo. Per consegüent sols me limitaré á donarvos una lleu-gera noticia de las hortalissas somesas al cultiu natural.

—¡Vet aquí, digue 'n Josep com per las poblacions y ciutats grans, se veuhen moltes vegadas hortalissas y llegums quant encara nosaltres no pensem ab ellas!

—Per aquesta mateixa rahó. Per aquest vespre ja n' hi ha prou, amichs meus: demá ajudant Dèu, nos ocuparém del terrenos propis per lo cultiu de las hortalissas.

—Moltas gracias D. Miquel, digué 'n Joan Anton, que 's descansi.

—No hi ha de que donarlas amich, seguiré complahentvos ab molt gust.

G. y R. RICART.

Agricultor.

SECCIÓ DE VARIETATS

PREVISIÓ DEL CRIADOR EN TOTAS SAS OBRAS.

¿No has preguntat alguna vegada, quina sort cabia á la flor delicada y frágil esposada al furor de la tempestat y als ardors del sol? ¿No has pensat may durant lo mal temps ab los nius dels aucells y ab sas crias, aban-

donats á la pluja y als vents? ¡Ah! ¡cuánta *previsió té 'l Criador!* ¡Qué gran es y cuan sublim! Debem admirarlo y estimarlo.

Assentemnos una estona á n'aquet vert bosch ahont se confonen la sombra dels arbres de dos mons: veig las fullas movibles y finament retalladas dels vegetals propis de nostre pris, que deixan passar suaument los raigs de sol per son prim teixit. Al contrari 'ls arbres inmensos de l' America están cuberts de llargas fullas, qu' espargeixen una sombra ample y fresca, y sembla que protegeixen los delicats ramellets de las flors, del mateix modo que lliuran la calor al viatger fatigat ab los ardors del mitx dia.

No creguis per aixó qu' aquestas fullas han sigut entregadas sens *previsió* alguna als ardors del sol: son teixit mes espés y humit que 'l de las fullas de nostres climas sembla que está fet pera resistir unas calors mes fortas. Aixís, donchs, mentres los tronchs y las brancas ofereixen un aspecte de sequetat, las fullas conservan sa verdor, y 's mantenen ab una frescura que 's renova sens parar. «La forsa vegetativa de las plantas es proporcionada als perills que las rodejan:» Si una ufanosa vegetació cobreix los llochs combatuts per lo mal temps, es perque *'l Criador ha previst* las necessitats de las plantas que 's crien en ells. Ell dona la flexibilitat á la canya, y la forsa á l' alsina, com las manyas als insectes, y 'l valor als lleons. Aquesta observació es tan exacta qu' ab sols veure un arbre es fácil endevinar lo clima qu' habita ó perteneix: per exemple, las brancas del bruch del Cap de Bona Esperansa tenen tal moviment que 's doblegan com una fulla de acer, lo que 'ns deixa veure qu' aquet vegetal se va fer per viure combatut per los vents; y per ço la Naturalesa l' ha posat en un pais que es l' habitació eterna del mal temps. Aixís, donchs, la forsa de la vegetació varia ab l' espessor de las fullas, segons lo grau de calor las tempestats y 'ls perills. Nos ofereix un exemple no menos notable de la *previsió del Criador* l' aranyeta, flor qu' inclina á terra son calser, com si estigués mústia, per evitar los ardors del sol y 's reauima y renaix desseguida que l' ayre recobra sa frescor; lo seu capoll s' obra, brillan sos colors, y l' amor l' acaricia y l' amanyaga.

Altres flors, com la carlina y 'l trébol dels prats, se tancan cuan s' acosta la tempestat. *Lo peu de gat* estén sos pétalos d' or y forma ab ells una petita tenda per posars' á cubert de la pluja; mes, passada aquesta, torna á desplegar sas velas y á mirar al cel.

Aixís las flors se posan per sí mateix al abrigh dels vents y de la pluja. Al comensar la tempestat sos variats moviments presentan un espectacle plé d' interés: cada flor sembla que preveu l' perill, y 's serveix dels medis que la Naturalesa l' hi ha donat per evitarlo.

No creguis, qu' aquesta ciencia siga patrimoni esclusiu dels sabis, no: perque 'l sensill pastor no necessita mes qu' estendre la vista per lo camp

pera rebre las llisons de la Naturalesa. Mentres que 'l fisich tancat en sa cambra, 's fia dels pronostichs d' un canonet plé d' argent-viu, ó d' un altre máquina ingeniosa, lo cavador te dirá: la tempestat no está lluny, perque, he vist lo trébol y á la cocleária primaveral arreplegar suau-ment sas fullas: hi haurá aquesta nit mal temps, perque la carlina del sot s' ha tancat desde 'l matí. Pera saber las horas del dia, lo pagés mira las flors de son jardí. Lo prat es lo llibre ahont apren á llegir, y 'l gran llibre de la Naturalesa que li fa gosar dels n. es hermosos especta- cles de l' Univers.

UN FADRÍ EXTERN.

(Seguirá.)

NOTICIAS AGRÍCOLAS

NOU ALAMBÍ.—Una casa constructora de París ha obtingut privilegi de invenció per un aparato de gran utilitat pera la industria vinícola.

Es una máquina locómovil pera l' alambinació dels vins, de treball con- tinuo y de gran potencia, qu' á la circumstancia de produhir esperits d' escelent calitat, per estar contats minuts el vi en l' aparato, per medi d' una hábil combinació, produeix dos clases d' ells de diferents graus sens consumir mes que dos kilograms (unas 5 lliuras) d' hulla ó carbó de pe- dra per cada hectólitro (uns 100 porrons) de vi alambinat.

PAPER OENOCRINE.—Una casa Valenciana ha demanat al estranger una clase de paper nomenat *Oenocrine*, destinat á comprobar la coloració ar- tificial dels vins. Per aixó deuen tallarse dos tiras del paper citat, mu- llant durant cinch segons, una d' ellas en vi pur y l' altre en el que vol examinar-se. Espolsant las tiras pera que cayga l' humitat, se colocan so- bre paper blanch; si 'l vi es pur, totes dos presenten un color gris blau- hench, qu' al secarse 's converteix en gris plom, s' hi ha matrícula, ver- mell, vert, etc., segons siga la materia estranya que va servir pera la sofisticació.

EXPOSICIÓ VINÍCOLA.—Per iniciativa del senyor sub-gobernador tingué lloch en lo saló de descans del teatro de Figueras una reunió de culliters de vi, ab l' objecte de nombrar una comissió qu' entengui en los treballs de recullir y remetre 'ls objectes que l' Ampurdá presentarà en l' exposició vinícola, que deu celebrarse 'n Madrit l' Abril vinent. Ab politichs com aquet, regenerariam l' agricultura. També l' Institut agrícola catalá de Sant Isidro está treballant molt per fer una colecció digne de demostrar á la capital, que si Catalunya te industria, no l' hi faltan bons sellers per acreditar sos productes.

Imprenta de «La Renaixensa,» Porta-ferrissa, 18, baixos.